

JE HOEFT HET ZE MAAR TE VRAGEN!

ELKE STUDENT IS IN PRINCIPE BETROKKEN. JE MOET STUDENTEN WEL UITDAGEN EN UITNODIGEN OM ZICH TE LATEN ZIEN EN HOREN. DAT GELDT ZEKER IN HET MBO, WAAR STUDENTPARTICIPATIE NIET VANZELFSPREKEND IS. AAN HET WOORD IS MARJOLEIN DE JONG, EIGENAAR VAN YOUNG INSPIRATION.



Marjolein de Jong
Eigenaar Young Inspiration

De basis voor Young Inspiration is gelegd tijdens een afstudeeronderzoek voor mijn studie Culturele antropologie,” vertelt De Jong. Door de ogen van groepen jongeren in Nederland ging ik kijken naar de betekenis die zij gaven aan het begrip burgerschap. Jongeren voelen zich vaak heel betrokken bij de omgeving waarin zij leven. Zij konden dat ook prima verwoorden. Het lukte alleen niet altijd om die betrokkenheid ook te uiten.” Van organisaties hoorde De Jong juist het geluid dat ze jongeren helemaal niet betrokken vonden. Dat botste dus. Daarop vatte ze het plan op om te proberen als schakel te fungeren en jongeren uit te dagen van zich te laten horen, mee te denken en te doen.

IN VOLLE GLORIE

Met de rotsvastе overtuiging dat jongeren daadwerkelijk betrokken zijn, laat Young Inspiration organisaties in het onderwijs en de publieke sector zien hoe ze jongeren kunnen bereiken en betrekken. De laatste jaren is Young Inspiration vooral actief bij vragen rond



“Het vraagt visie, richting en een investering van de hele organisatie om tot een echte aanpak te komen.”

studentparticipatie in het mbo en hbo en bij het betrekken van jongeren bij gemeentelijk jeugd-beleid of vraagstukken rond schoolverzuim en voortijdig schoolverlaten.

Veel studenten willen wel, maar weten niet hoe je je mening kunt geven.

Vaak worstelen organisaties met de vraag: wat is nou de goede aanpak om jongeren te betrekken? Aan die vraag gaat al een intentie vooraf om toe te werken naar een goede aanpak. Maar dat betekent niet dat met de goede aanpak altijd alle studenten in hun volle glorie laat meedenken, meepraten en meebeslissen,” vertelt De Jong. “Ik wil graag bereiken dat de student zich gehoord en gezien voelt en weet: ‘ik doe ertoe hier’. Juist omdat zoveel studenten het gevoel hebben dat de school niet echt in ze geïnteresseerd is of op hun mening zit te wachten. Laat staan dat er iets met hun mening gebeurt. Er zijn ontelbare vormen hoe je dat kunt organiseren. Maar de *bedoeling* van een onderwijsinstelling of onderwijsteams staat bij het realiseren van een goede aanpak van studentparticipatie voorop: ‘Vinden we echt dat de student ertoe doet? Waarom willen wij eigenlijk dat studenten meedenken, meepraten en meebeslissen?’”

STIL PROTEST

“Voor mbo’ers is het over het algemeen niet vanzelfsprekend dat je kunt meedenken over het onderwijs dat je krijgt. Dat betekent dat je de mbo-studenten goed moet laten zien dat die mogelijkheden er zijn. In het mbo gaat het vaak om stil protest. Om te horen wat er bij hen leeft en speelt, moet je in gesprek gaan. Het mbo van nu zet sterk in op kleinschaligheid”, vervolgt ze. “Dat past goed bij de mbo’er, maar geeft ook een ‘schools’ gevoel. Een deel van de mbo-studenten móet nog naar school. Ook bij niet meer leerplichtigen is een gevoel van ‘moeten’ dominant aanwezig: je móet naar school, je hebt eenvoudigweg geen keus, want zonder mbo-diploma kom je nergens. Mbo-studenten zijn niet altijd gewend om mee te praten, te denken en mee te beslissen. Zij hebben vaak niet het gevoel dat het zin heeft, dat zij überhaupt iets te zeggen hebben en zien

niet altijd hoe zij hun mening kunnen geven. Maar dat betekent niet dat zij niet betrokken zijn. Mbo’ers komen simpelweg minder snel in actie als er iets is. Daar moet je hen toe uitdagen.

Onderwijsinstellingen hebben soms oprecht het idee dat studentparticipatie al goed geregeld is. ‘We hebben toch een studentenraad?’ ‘We vragen studenten toch al via enquêtes wat ze ervan vinden?’ ‘Maar hoe waardevol is dat eigenlijk? Tegenstribbelen hoort bij dit soort projecten”, zegt De Jong. “Door te proberen door de ogen van studenten te kijken, ontdekken we vanzelf hoe zij er tegenaan kijken. Als studenten tevreden zijn is dat prima. Maar de ervaring leert dat instellingen niet voor niets een vraag stellen aan Young Inspiration. Soms loopt het ene onderwijsteam ver voor op het andere. Omdat het ontbreekt aan een centraal beleid, opereert elk team op een eigen eilandje en kunnen voorlopers anderen niet meenemen. Een studentenraad opzetten klinkt als een actie, waarbij je snel ‘een vinkje’ kunt zetten. Maar het vraagt visie, richting en een investering van de hele organisatie om tot een echte aanpak te komen”, aldus De Jong.

“Ik denk niet dat er geluisterd wordt, dus ga ik nog maar harder schreeuwen.”

NETFLIXEN

Van ROC Midden Nederland kreeg Young Inspiration de vraag om bij alle colleges op zoek te gaan naar randvoorwaarden om studenten intensief te betrekken bij het onderwijs.⁴ “De eerste stap is dan terug te gaan naar de bedoeling”, zegt De Jong. Wil je op alle colleges studentenraden of wil je toewerken naar studentparticipatie? Door te starten met de bedoeling maak je heel duidelijk waar studentparticipatie om draait. Er wordt nog vaak gedacht in vormen van medezeggenschap, in formele oplossingen. Toewerken naar die

⁴ Young Inspiration, ROC Midden Nederland (december 2016). *Winnaars van Morgen: Dé randvoorwaarden voor succesvolle studentparticipatie op ROC Midden Nederland*. <https://ecbo.nl/25102016/wp-content/uploads/2018/09/Winnaars-van-Morgen-Young-Inspiration.pdf> De gekaderde citaten in dit artikel zijn ontleend aan het rapport *Winnaars van morgen*.





oplossing leidt niet tot een succesvolle en duurzame aanpak. In nagenoeg alle mbo-instellingen staat in het beleid: 'Bij ons staat de student centraal'. Maar wat betekenen die letters op papier? Is dat wel echt zo? Dan pas kun je naar een oplossing toewerken. "Voor mbo'ers is je gezien en gekend voelen zó belangrijk", zegt De Jong. "Het zijn vaak jongeren die zich onzeker voelen, een laag zelfbeeld hebben en onzeker zijn over hun toekomst. Ze voelen een hoge druk om te slagen, het móet lukken. De lage eigendunk en onzekerheid maken dat jongeren zich afvragen: 'Kán ik wel meedenken? Ben ik wel goed genoeg, weet ik er voldoende van en doet mijn mening er wel toe?' Weet een docent wel wat er speelt in het leven van studenten of overheerst de gedachte dat studenten in de klas zitten te *netflixen*? Als je je doelgroep beter begrijpt, kun je je aanpak daar beter op aanpassen. Dat motiveert mij om me hiervoor in te zetten."

Om studenten te geven wat zij willen en nodig hebben, moet je bereid zijn hen beter te leren kennen. In hoeverre kennen mbo's hun studenten?

VERFILMD

"Studentparticipatie gaat om een andere manier van kijken en denken, een andere *mindset* en een cultuurverandering. Dat is niet van het ene op het andere moment gerealiseerd. Onderwijs draait om studenten. Luisteren naar de student is niet alleen voor de student waardevol, maar ook voor de school", beklemtoont De Jong. "Studenten zijn het visitekaartje van de instelling, nu en later wanneer ze van school zijn. Studentparticipatie helpt om studenten op een goede manier te laten leren. Waar studenten zich veilig, gehoord en gezien weten, ontstaat een leerklimaat waarin studenten meer gemotiveerd raken om te leren en zich daarvoor in te zetten. Studenten benoemen dat letterlijk zo: 'Voor een docent die mij begrijpt ga ik harder leren.' Wat je geeft, krijg je terug." De Jong: "Het is zo geweldig om met mbo-studenten te werken. Ze zijn heel open en direct. Je hoeft het ze maar te vragen! Maar dat moet je dan wel ook doen. Young Inspiration begeleidt onderzoek, dat in de meeste gevallen samen met onderwijsteams en organisaties wordt uitgevoerd. Alle vormen van onderzoek zijn tegelijk ook vormen van studentparticipatie. Dat levert inhoudelijke bevindingen op, maar minstens zo belangrijk is het experimenteren met wat werkt. Onderwijs-

teams zijn direct aan de slag en hoeven niet te wachten tot er geschreven beleid is. Een van die vormen is het houden van wandelgangsgesprekken. Wandelgangsgesprekken zijn gesprekken met studenten op alle plekken op school waar studenten te vinden zijn, van de wandelgangen tot de kantine, van bij de deur tot het rokershok. De gesprekken gaan over de verhalen van studenten: datgene wat zij belangrijk vinden om te vertellen. Dat kunnen heel concrete dingen zijn: 'We gebruiken maar de helft van de boeken die we aan moeten schaffen'. 'De kantine gaat om 3 uur dicht en er zijn verder geen leerplekken in de school. Waar moet ik dan leren?' Het uitgangspunt is dat de gesprekken vanuit nieuwsgierigheid gevoerd worden en vanuit interesse; omdat studenten ertoe doen. De vragen die je studenten stelt, gaan over hun leven op school. Ze zijn zo opgesteld, dat ze studenten uitdagen om daarover te praten. Wat als je leven op school verfilmd wordt, wat zou dan de titel van de film zijn, is zo'n vraag waar studenten in eerste instantie niet altijd een antwoord op hebben. Maar daardoor ontstaat wel altijd het gesprek over hoe zij het op school vinden. Is het bijvoorbeeld een leuke film om naar te kijken? Wat maakt de hoofdrolspeler allemaal mee?

Je kunt eindeloos met studenten praten aan de hand van één goede vraag. De Jong: “Dan komen studenten wel met hun verhaal, ook over studentparticipatie.”

SPEELRUIMTE

In de nabesprekingen van het onderzoek is altijd de eerste reactie: ‘Wat hebben onze studenten veel te vertellen!’ Zelf ervaren wat het oplevert om met studenten in gesprek te gaan is cruciaal voor het succes. De Jong verwijst naar een recente ervaring, waarin een team gesprekken voerde met studenten. Na afloop waren de teamleden ondersteboven van hoeveel er was opgehaald in korte tijd, ‘terwijl we dagen zitten te praten en discussiëren’. De Jong: “Dat is precies wat je wilt bereiken. Er is geen groep die diverser is dan mbo-studenten. Daarom is het logisch dat er geen *one size fits all* is in vormen van studentparticipatie. Het is dus zaak om te zorgen dat er verschillende vormen naast elkaar bestaan om studenten uit te nodigen mee te denken, te doen, te praten en mee te beslissen over zaken die spelen op school. Een kleine groep studenten loopt warm om in de studentenraad zitting te nemen. Dat is vaak ook een opbrengst van een project. Maar wat doe je met die andere groepen? De Jong: “Als je stelt dat de student centraal staat, móet je nadenken over hoe je al die groepen studenten uitnodigt en bij alles wat je doet – van het beleid tot de kleur van de muren – door de ogen van studenten kijkt. Als dat in je systeem zit, dan ben je ook in staat door de ogen van de student onderwijs te ontwikkelen. Dát is werken aan studentparticipatie.”

De rapporten die Young Inspiration opstelt naar aanleiding van een project staan bol van de ervaringen van studenten. De stem van studenten staat altijd centraal. Het zijn geen rapporten met alleen ambtelijke aanbevelingen. “Bewust en in de stellige verwachting dat het dan ook meer gaat leven in de school”, licht De Jong toe. Het einde van een project markeert in feite een tussenstation. Je bént er niet met alleen het faciliteren van goede vormen. Verankering in beleid is nodig en afspraken om elkaar aan te spreken op òf en hoe je de studenten betrokken hebt. Een belangrijke voorwaarde daarbij is voldoende speelruimte

voor teams om passende vormen te ontwikkelen en te kiezen. Dat kan per college, per studentgroep en het doel dat ermee wordt nagestreefd verschillen.”

GEEN LUXE MAAR NOODZAAK

Even uit de waan van de dag stappen en teruggaan naar de bedoeling: niet alleen de bedoeling van studentparticipatie, maar ook van het onderwijs. De inzet van Young Inspiration in een notendop. “Uiteindelijk maak je het onderwijs voor de student en samen met de student; om het onderwijs zo goed mogelijk te laten aansluiten bij wat studenten nodig hebben. Door ze beter te leren kennen, kun je in de aanpak, het beleid en de les daarop inspelen. Samen goed onderwijs maken is geen luxe, maar noodzaak! Studenten hebben het heel hard nodig. Er leeft veel onvrede onder studenten en docenten”, zegt De Jong. Loop een keer een koffiekamer in en je schrikt van de gesprekken. Dat kan het werk niet leuker maken. De Jong benoemt in dat verband ook het oog hebben voor docentparticipatie: het faciliteren en ruimte geven aan docenten om naast alle werkzaamheden verschillende vormen toe te kunnen passen.

Het succes ligt niet aan de inzet van de student, maar aan de manier waarop je als school invulling geeft aan studentparticipatie.

“Jongeren groeien op in een samenleving die op alle gebieden vraagt om mee te praten; waarom dan niet op school? Vanuit de wet, maar zeker ook vanuit studenten zelf, komt er steeds meer urgentie om er werk van te maken. Als je met studenten in gesprek gaat, komt van alles los. Hang studentparticipatie dus niet alleen op aan formele zaken als een studentenraad”, besluit De Jong. “Studentparticipatie bestaat uit een structuur van medezeggenschap en een cultuur van studentparticipatie. Die twee onderdelen kunnen niet zonder elkaar en houden elkaar draaiende. Je kunt op school een fantastische medezeggenschap geregeld hebben, maar als het niet in de cultuur zit, gaat het niet werken. Dan betrek je maar een kleine groep. Daar staat tegenover dat als je alleen maar wandelgangsgesprekken zou voeren, je je moet afvragen hoe je dat vastlegt en zorgt dat studenten kunnen meebeslissen. De structuur is zeker van waarde, maar start er niet mee en laat het niet de oplossing zijn, maar een onderdeel van de oplossing.

